

Fimmtudaginn 11. september 1997.

Nr. 342/1996.

Íslenska ríkið

(Friðjón Örn Friðjónsson hrl.)

gegn

Sólborgu ehf.

(Helgi Jóhannesson hrl.)

og gagnsök

Veðskuldabréf. Skuldskeyting.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómaramir Garðar Gíslason, Arnljótur Björnsson og Markús Sigurbjörnsson.

Aðaláfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 10. september 1996. Hann krefst þess, að gagnáfrýjandi verði dæmdur til að greiða sér 1.401.400 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 15. október 1993 til greiðsludags svo og málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Gagnáfrýjandi áfrýjaði héraðsdómi fyrir sitt leyti með stefnu 29. október 1996. Hann krefst staðfestingar héraðsdóms að öðru leyti en um málskostnað, sem hann krefst, að aðaláfrýjanda verði gert að greiða sér í héraði og fyrir Hæstarétti.

Í málinu krefur aðaláfrýjandi gagnáfrýjanda um greiðslu eftirstöðva skuldar samkvæmt veðskuldabréfi, út gefnu af gagnáfrýjanda 12. febrúar 1991 til aðaláfrýjanda. Hinn 31. desember sama árs keypti félagið Hamraendar hf. fasteign, sem stóð upphaflega að veði fyrir skuldinni, af gagnáfrýjanda og sameiganda hans. Leitaði síðan umrætt félag eftir skuldskeytingu í bréfi til aðaláfrýjanda 10. júní 1992. Þessu erindi svaraði aðaláfrýjandi ekki bréflega, og greinir aðila á um, hvað félaginu hafi verið tilkynnt munnlega um afstöðu aðaláfrýjanda til þess. Eftir þetta stílaði aðaláfrýjandi greiðsluseðla vegna skuldabréfsins á Hamraenda hf., og auk þess var greiðsluáskorun beint til þess félags 12. janúar 1995, eftir að fasteignin, sem stóð að veði fyrir skuldinni, hafði verið seld nauðungarsölu, án þess að aðaláfrýjandi fengi þar neitt í sinn hlut.

Fallist verður á það með héraðsdómara, að aðaláfrýjandi verði ekki talinn hafa samþykkt skuldskeytingu með athöfnum sínum eða

athafnaleysi í kjölfar fyrrnefnds bréfs 10. júní 1992. Þótt aðaláfrýjandi hafi, sem áður segir, beint greiðsluáskorun að Hamraendum hf., eftir að ljóst var orðið, að fullnusta fengist ekki á skuldinni af söluverði fasteignarinnar, sem var veðsett til tryggingar skuldinni, nægir það ekki eitt til þess, að hann verði talinn hafa samþykkt, að félagið væri orðið skuldari samkvæmt skuldabréfinu 12. febrúar 1991 og gagnáfrýjandi laus undan skuldbindingu sinni. Hefur gagnáfrýjandi ekki sýnt fram á önnur atvik, sem hafi getað leitt til skuldskýtingar. Verður hann því dæmdur til að greiða kröfu aðaláfrýjanda ásamt dráttarvöxtum frá 15. október 1993, svo sem aðaláfrýjandi krefst, sbr. 1. mgr. 9. gr. laga nr. 25/1987. Þá verður gagnáfrýjandi dæmdur til að greiða málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, sem er ákveðinn í einu lagi, eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð:

Gagnáfrýjandi, Sólborg ehf., greiði aðaláfrýjanda, íslenska ríkinu, 1.401.400 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 15. október 1993 til greiðsludags og samtals 300.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 12. júní 1996.

Mál þetta, sem dómtekið var 20. maí sl., er höfðað fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur af Skúla Bjarnasyni hdl. f. h. ríkissjóðs, kt. 540269-6459, Sölvhólgötu 7, Reykjavík, á hendur Viðari Björnssyni, kt. 070843-3319, Sundabakka 8 a, Stykkishólmi, stjórnarformanni Sólborgar hf., kt. 490577-0339, Aðalgötu 3, Stykkishólmi, f. h. félagsins með stefnu, birtri 6. október 1995.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að hið stefnda félag verði dæmt til að greiða stefnanda 1.401.400 krónur með dráttarvöxtum, eins og þeir eru ákveðnir af Seðlabanka Íslands á hverjum tíma samkvæmt 10. gr. laga nr. 25/1987, frá 15. október 1993 til greiðsludags. Þess er krafist, að dráttarvextir leggist við höfuðstól á tólf mánaða fresti samkvæmt 12. gr. laga nr. 25/1987, í fyrsta skipti 15. október 1994. Einnig er krafist málskostnaðar að mati dómsins með hliðsjón af fram lögðum málskostnaðarreikningi að viðbættum virðisaukaskatti á málflutningsþóknun.

Stefndi krefst þess aðallega að verða sýknaður af kröfum stefnanda og að stefnandi verði dæmdur til að greiða stefnda málskostnað stefnda að skaðlausu samkvæmt málskostnaðarreikningi. Verði fallist á kröfu stefnanda, er

þess til vara krafist, að krafa stefnanda beri einungis dráttarvexti frá og með 15. júní 1995 og málskostnaður falli þá niður.

Stefnandi segir, að umkrafin skuld sé samkvæmt veðskuldabréfi, út gefnu 12. febrúar 1991 af stefnda. Þar viðurkenni stefndi að skulda ríkissjóði Íslands 2.007.143 krónur, sem hann lofi að greiða með tíu afborgunum á sex mánaða fresti, í fyrsta sinn 15. október 1991. Stefnandi segir, að lán þetta hafi verið verðtryggt miðað við lánskjaravísitölu með grunnvísitölu 3003 stigum og borið meðalvexti banka og sparisjóða af verðtryggðum skuldabréfum, eins og þeir hafi verið á hverjum tíma samkvæmt útreikningi Seðlabanka Íslands, upphaflega 8,2%. Skuldabréf þetta hafi verið tryggt með veði í Hamraendum 5, Stykkishólmi, sem hafi verið í eigu stefnda, er skuldabréfið var gefið út. Stefnandi segir, að fasteignin hafi verið seld Hamraendum hf. 31. desember 1991, en 24. maí 1994 hafi eignin síðan verið seld á nauðungaruppboði og ekkert af uppboðsandvirðinu gengið upp í kröfu stefnanda.

Af hálfu stefnanda er því haldið fram, að ekki hafi verið samið um skuldskeytingu á umstefndu skuldabréfi við sölu veðsins, þótt eftir því hefði verið leitað, en hins vegar hafi verið skráður á bréfið nýr greiðandi, Hamraendar hf., og honum síðan sendir greiðsluseðlar vegna skuldarinnar fram að sölu eignarinnar á uppboði. Af hálfu stefnanda er staðhæft, að aldrei hafi verið fallist á umbeðna skuldskeytingu.

Stefnandi reisir kröfu sína, eins og áður sagði, á framangreindu skuldabréfi, dskj. nr. 3. Skuldabréfið sé í vanskilum frá gjalddaga, 15. október 1993, og hafi bréfið verið gjaldfellt þann dag samkvæmt heimild í bréfinu sjálfu. Þá hafi eftirstöðvar skuldabréfsins numið 1.339.031 krónu, en samningsvextir frá 15. apríl 1993 62.369 krónum, samtals 1.401.400 krónum, sem séu stefnuþjárhæð málsins.

Um lagastoð vísar stefnandi til XVII. kafla laga nr. 91/1991 og á „almennar reglur samninga- og kröfuréttarins“, um dráttarvexti til III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987, málskostnað til 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 og virðisaukaskatt á málflutningsþóknun til laga nr. 50/1988, en stefnandi sé ekki virðisaukaskattsskyldur. Um varnarþing vísar hann til 35. gr. laga nr. 91/1991.

Stefndi styður sýknukröfu sína því, að í júní 1992 hafi orðið skuldskeyting á umkrafinni skuld, Hamraendar hf. hafi komið í stað hans sem skuldari. Af hálfu stefnda er því haldið fram, að bréf framkvæmdastjóra Hamraenda hf. 10. júní 1992 til stefnanda (dskj. nr. 7), þar sem fram komi ósk félagsins um, að ríkissjóður skuldskeyti ákveðnum lánum, þ. m. t. áðurnefndu skuldabréfi, þannig, að Hamraendar hf. verði skuldari í stað stefnda, munn-

legt samþykki starfsmanns stefnanda og eftirfarandi tilkynningar stefnanda um afborganir af skuldabréfinu stílaðar á Hamraenda hf., staðfesti, að nýr skuldari í stað stefnda hafi í raun verið samþykktur af stefnanda. Verði nokkur vafi talinn á því, að skuldskeyting hafi verið samþykkt af stefnanda, telur stefndi, að stefnandi eigi að bera hallann af því að hafa ekki með formlegum hætti hafnað ósk Hamraenda hf. um skuldskeytingu.

Um heimild til að bera fyrir sig varnir, byggðar á sjónarmiðum um skuldskeytingu, vísar stefndi til a-liðar 1. mgr. 118. gr. laga nr. 91/1991. Um málskostnað vísar hann til 129. gr. og 130. gr. sömu laga.

Niðurstaða.

Ragna Unnur Helgadóttir, sem starfar hjá embætti ríkisfóhirðis við innheimtu, kom fyrir réttinn og bar, að erindi Hamraenda hf. í bréfi frá 10. júní 1992 (dskj. nr. 7) hafi verið tekið sem tilkynning um nýjan greiðanda umrædds veðskuldabréfs. Hún hafnaði með öllu að hafa samþykkt skuldskeytingu, enda hafi það ekki verið í verkahring embættis ríkisfóhirðis að samþykkja nýjan skuldara, atbeina fjármálaráðuneytisins hefði til þess þurft.

Þögn stefnanda við beiðni í bréfinu frá 10. júní 1992 um skuldskeytingu getur ein sér ekki verið túlkuð sem samþykki. Og þó að við það bættist, að stefnandi krafði þaðan í frá Hamraenda hf. um afborganir og léti stefnda afskiptan í því sambandi, verður það ekki heldur tekið sem samþykki á skuldskeytingu. En að krefja Hamraenda hf. um greiðslu, eftir að andlag veðsins, Hamraendar 5 í Stykkishólmi, hafði verið selt á nauðungaruppbóði 24. maí 1994, sbr. greiðsluáskorun, dags. 12. janúar 1995, á dskj. nr. 5, og ljóst var, að umkrafin skuld fékkst ekki greidd af uppboðsandvirðinu, sbr. frumvarp að úthlutun á söluverðinu, dags. 8. júní 1994, á dskj. nr. 4, verður að teljast viðurkenning á því, að stefnandi leit á Hamraenda hf. sem persónulegan skuldara bréfsins, en ekki einungis sem greiðanda skuldarinnar sem eiganda veðsins, fasteignarinnar Hamraenda 5, en með greiðsluáskoruninni er Hamraendum hf. hótad aðför til tryggingar skuldinni, verði hún ekki greidd eða um greiðslu hennar samið innan 15 daga frá móttöku þessarar áskorunar um greiðslu.

Samkvæmt skilgreiningu, sem almennt er viðurkennd, liggur í samþykki kröfuhafa á skuldskeytingu, að nýr skuldari kemur í stað þess, sem áður var skuldari. Verður því fallist á kröfu stefnda um sýknu, en eftir atvikum þykir rétt, að hvor aðila um sig beri sinn kostnað af málinu.

Páll Þorsteinsson héraðsdómari kveður upp dóminn.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Sólborg hf., er sýkn af kröfum stefnanda, ríkissjóðs Íslands.

Málkostnaður er ekki dæmdur.
